

dva

*Pred Chorobou sa musíme mať neustále na pozore;
zdravie nášho národa, našich ľudí, rodín
a myslí závisí na ustavičnej ostražitosti.*

– „Základné zdravotné opatrenia,“
Kniha bezpečnosti, zdravia a zdaru, 12. vydanie

Vždy, keď zacítim pomaranč, vyvolá to vo mne spomienku na pohreby. Práve táto vôňa ma prebudí v deň, keď mám byť hodnotená. Pozriem sa na hodinky na nočnom stolíku. Ukazujú šesť.

Svetlo nadobudlo sivý nádych a slnečné lúče, rozlievajúce sa po stenách izby, o ktorú sa delím s oboma deťmi sesternice Marcie, postupne silnejú. Mladšia Grace sedí skrčená na svojej posteli a pozoruje ma. Už je obľechená. V ruke drží pomaranč. Malými detskými zúbkami sa doňho snaží zahryznúť ako do jablka. Zovrie mi žalúdok a musím zatvoriť oči, aby som zahнала spomienku na šaty, ktoré som si musela nasilu obliecť, keď mi zomrela mama, hoci mi v nich bolo horúco a príšerne ma hrýzli; a nemyslela na šepot hlasov a na veľkú, drsnú ruku, ktorá mi dávala do úst jeden kú-

sok pomaranča za druhým, len aby som bola ticho. Na pohrebe som postupne zjedla štyri pomaranče a keď mi napokon zostala na kolenách len kôpka šupiek, začala som hrýzť i tie, pretože horká chuť dužiny mi pomáhala zadržiavať slzy.

Keď otvorím oči, Grace sa nakloní a natiahne ku mne dľaň s pomarančom.

„Nie, Gracie.“ Odhrniem paplón a vstanem. Žalúdok sa mi zvierá a potom zasa uvoľňuje ako päst. „A nezabudni, že šupky sa nejedia.“

Naďalej na mňa žmurká veľkými, sivými očami, no nevydá zo seba ani hláska. Vzdychnem a sadnem si k nej. „Ukáž,“ poviem a predvediem jej, ako olúpať pomaranč, pričom si pomáham jej nechtom, odtrhávajúc jasnooranžové zvlnené šupky, ktoré jej padajú do lona, a po celý čas sa snažím zadržiavať dych, aby som necítila ich vôňu. Mlčky ma sleduje. Keď skončím, chytí olúpaný pomaranč do oboch rúk, akoby držala sklenenú guľu a mala strach, že sa rozbije.

Štuchnem do nej. „Tak a teraz ho zjedz.“ Grace však naňho len zíza. Povzdychnem si a začnem jej ho rozdeľovať na mesiačky. Popritom jej čo najvládnejšie šepnem: „Vieš, že ostatní by sa k tebe správali milšie, keby si aspoň sem-tam niečo povedala.“

Žiadna odpoveď. Popravde, ani ju od nej neočakávam. Teta Carol nepočula Grace prehovoriť za šesť rokov a tri mesiace jej života ani jediné slovko. Carol si myslí, že chyba bude kdesi v jej mozgu, no lekári zatiaľ nezistili žiadnu poruchu. „Je tupá ako poleno,“ prehodila Carol nedávno celkom nevzrušene, keď sledovala Grace, ako v rukách dookola otáča kocku hrajúcu jasnými farbami, akoby to bolo čosi nádherné a zázračné, akoby očakávala, že sa z ničoho nič premení na čosi úplne iné.

Vstanem a zamierim k oknu, unikajúc od Grace a jej veľkých, zírajúcich očí a tenkých, rýchlych prstov. Je mi jej ľúto.

Marcia, Graceina mama, už zomrela. Vždy tvrdila, že nechce mať deti. Práve to je jedna z nevýhod liečebného zákroku; pri absencii *delirie nervosy* sa niektorým ľuďom rodičovstvo hnuší. Našťastie, prípadov absolútnej

citovej nezaujatosti – v ktorých sa matka alebo otec nie je schopný *normálne, svedomito a zodpovedne* zblížiť so svojimi deťmi a napokon ich utopi, zaškrťí alebo ubije na smrť, keď plačú – je len zopár.

Ale posudzovatelia spoločne rozhodli, že Marcia bude mať deti dve. Vtedy sa zdalo, že je to dobrá voľba. Jej rodina získala vo výročnom vyhodnotení vysoké stabilizačné známky. Jej manžel bol veľmi vážnym vedcom. Bývali v obrovitánskom dome na ulici Winter Street. Marcia si pripravovala všetky jedlá úplne sama a vo voľnom čase vyučovala hru na klavír, aby sa niečím zamestnávala.

Ale keď Marciinho manžela obvinili z toho, že je sympatizantom, všetko sa, samozrejme, zmenilo. Marcia sa spolu so svojimi deťmi Jenny a Grace musela nastahovať späť k jej mame – tete Carol a kamkoľvek sa pohli, ľudia si o nich šepkali a ukazovali na nich prstom. Grace si to, samozrejme, nepamätá. Prekvapilo by ma, keby mala v pamäti vôbec nejakú spomienku na rodičov.

Marciin manžel zmizol ešte predtým, než začal súd. Pravdepodobne je dobré, že sa tak stalo. Súdy sa väčšinou konajú len pre efekt. Sympatizanti sú takmer vždy popravení. Ak nie, zatvoria ich do Krýpt, aby si tam odpýkali tri rozsudky na doživotie po sebe. Marcia to, samozrejme, vedela. Teta Carol si myslí, že práve to bol dôvod, prečo jej zlyhalo srdce len pár mesiacov po zmiznutí manžela, keď ju obžalovali namiesto neho. Deň potom, čo jej doručili papiere, kráčala po ulici a vtom – *bum!* Infarkt.

Srdcia sú veľmi krehké. Práve preto musíte byť takí opatrní.

Zdá sa, že dnes bude horúci deň. V izbe je už teraz teplo a keď otvorím okno, aby som vyvetrala pach pomarančov, ovalí ma ťažký, lepkavý vzduch. Zhlboka sa nadýchnem, pričom mi do nosa udrie svieža vôňa morských rias a vlhkého dreva. Z diaľky ku mne dolieha škrekot čajok, ktoré donekonečna krúžia kdesi nad zálivom, za nízkymi, sivými budovami, zvažujúcimi sa nadol. Vtom sa vonku rozhučí motor akéhosi auta. Ten hluk ma natoľko vydesí, až vyskočím.

„Si nervózna z hodnotenia?“

Otočím sa. Vo dverách stojí s prekríženými rukami teta Carol.

„Nie,“ odvetím, hoci je to lož.

Na perách sa jej mihne sotva postrehnuteľný úsmev. „Neboj. Všetko dobre dopadne. Daj si sprchu a potom ti pomôžem s vlasmi. Cestou si môžeme prejsť odpovede.“

„Dobre.“ Teta však zo mňa naďalej nespúšťa oči. Nervózne sa zavrtím a zaryjem nechťami do parapety, ktorá je za mnou. Vždy som neznášala, keď si ma niekto obzeral. No samozrejme, budem si na to musieť zvyknúť. Počas skúšky na mňa budú takmer dve hodiny zírať štyria posudzovatelia. Budem mať na sebe tenký, polopriehľadný igelitový plášť, podobný tomu, ktorý dostávajú v nemocniciach, aby videli moje telo.

„Povedala by som, že dostaneš sedem alebo osem,“ poznamená teta, špúliac pery. Celkom slušný počet bodov. Určite by som s ním bola spokojná. „Ale keď nebudeš primerane upravená, nedostaneš viac ako šesť.“

Štvrtý ročník sa pomaly končí a toto je posledná skúška, ktorá ma ešte čaká. Za posledných pár mesiacov som absolvovala záverečné testy z rôznych predmetov – matematika, biológia, ústny a písomný prejav, sociológia, psychológia a fotografia (voliteľný odborný predmet) – a výsledky by som mala dostať niekedy v priebehu nasledujúcich týždňov. Som si takmer istá, že som uspela natoľko, aby som sa bez problémov dostala na vysokú školu. Vždy som bola dobrá študentka. Vysokoškolskí odborníci rozanalyzujú moje silné a slabé stránky a podľa toho mi vyberú nejakú školu i študijný odbor.

Hodnotenie je posledný krok, ktorý musím podstúpiť, aby ma mohli dať s niekým dokopy. V nadchádzajúcich mesiacoch mi posudzovatelia pošlú zoznam štyroch alebo piatich schválených partnerov. Keď skončím vysokú školu, jeden z nich sa stane mojím manželom (za predpokladu, že spravím všetky záverečné skúšky). Dievčatám, ktorým sa to nepodarí, pridelia partnera po skončení strednej školy a hneď sa zaňho aj vydajú. Posudzovatelia urobia všetko preto, aby ma dali dokopy s chlapcami, ktorí dosiahli pri hodnotení rovnaký počet bodov ako ja. Čo najväčšmi sa snažia

vyhnúť rozdielnostiam v inteligencii, temperamente, sociálnom prostredí a veku. Samozrejme, občas sa vám dostanú do uší i desivé príbehy: dopočujete sa o prípadoch, keď úbohé osemnáštročné dievča skončí s bohatým osemdesiatnikom.

Schody vydajú príšerný ston a vtom sa zjaví Graceina sestra Jenny. Má deväť a na svoj vek je dosť vysoká, no zároveň i veľmi chudá – samá ruka, samá noha. Navyše má vpadnutý hrudník. Je hrozné, že to hovorím, no nemám ju veľmi rada. Má ten istý strhaný výraz, aký mala jej mama.

Pripojí sa k tete Carol a uprene na mňa hľadí odo dvier. Meriam iba stopäťdesiatsedem a pol centimetra a Jenny má, napodiv už teraz, len o pár centimetrov menej. Je hlúpe cítiť sa rozpačito pred tetou a sesternicami, no napriek tomu ma zalieva horúčava a cítim mravčenie v rukách. Viem, že sa všetky boja toho, ako si budem počínať pri hodnotení. Je veľmi dôležité, aby mi vybrali vhodného partnera. Jenny a Grace majú ešte dosť času, kým dovŕšia osemnásť a budú môcť podstúpiť zákrok. Keď sa dobre vydám, o pár rokov to rodine prinesie peniaze navyše. Možno by potom konečne utíchlo i šuškanie a nehlasné skandovanie, ktoré nás, zdá sa, i štyri roky po škandále prenasleduje kamkoľvek ideme ako šum lístia vo vetre: *Sympatizant. Sympatizant. Sympatizant.*

Je to len o trošku lepšie slovo než to druhé, ktoré sa so mnou viezlo roky po matinej smrti a znelo mi v ušiach ako plazivý hadí sykot, zanechávajúci za sebou jedovatú stopu: *Samovražda*. Ľudia ho vyslovujú nenápadne, odkašliavajú si pritom, šepocú ho či mrmlú popod nos: slovo, ktoré musí byť vyrieknuté s dľaňou na ústach alebo za zatvorenými dverami. Iba v snoch som počula, ako ho vykrikujú na plné hrdlo.

Zhlboka sa nadýchnem, potom si čupnem a vytiahnem spod postele umelohmotný kôš, aby teta nezbadala, že sa trasiem.

„Lena sa dnes vydáva?“ opýta sa Jenny tety Carol. Jej hlas mi vždy pripomínal monotónny bzukot včiel, poletujúcich naokolo v horúci letný deň.

„Nebuď hlúpa,“ odvetí teta, no neznie podráždene. „Veď vieš, že sa nemôže vydať, kým nepodstúpi zákrok.“

Vezmem si z koša uterák a vstanem. Keď začujem slovo *vydať sa*, vyschne mi v ústach. Všetci vstupujú do manželstva hneď, ako si dokončia vzdelanie. Tak to skrátka chodí. „Manželstvo predstavuje Poriadok a Stabilitu a je znakom Zdravej spoločnosti.“ (Pozri *Knihu bzz*, „Základy spoločnosti,“ s. 114). Ale pri pomyslení na svadbu mi začne srdce šialene trepať – ako hmyz chytený do sklenenej fľaše. Samozrejme, ešte nikdy som sa nedotkla žiadneho chlapca – fyzický kontakt medzi ľuďmi opačného pohlavia, ktorí ešte nepodstúpili zákrok, je zakázaný. Keď mám byť úprimná, nikdy som sa nerozprávala s chalanom dlhšie než päť minút, ak nepočítam bratrancov, strýka a Andrewa Marcusa, ktorý strýkovi pomáha v obchode Stop-N-Save, vždy sa špára v nose a potom si sople utiera o spodnú stranu konzerv so zeleninou.

A ak neurobím záverečné skúšky – *Bože, prosím, prosím, daj, aby som ich spravila* – vydám sa, len čo podstúpim zákrok a budem vyliečená, teda o necelé tri mesiace. Čo znamená, že ma bude čakať svadobná *noc*.

Pach pomarančov je ešte stále silný a znova sa mi zdvihne žalúdok. Zaborím si tvár do uteráka, zhlboka sa nadýchnem a úporne sa snažím potlačiť nevoľnosť.

Z prízemia k nám doľahne hrmot riadu. Teta si vzdychne a pozrie na hodinky.

„Do hodiny musíme vyraziť,“ povie. „Mala by si si pohnúť.“